

ФІСКАЛЬНИЙ ПРОСТІР НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Якушко І. В., кандидат економічних наук, докторант, Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая, м. Київ, Україна
e-mail: yakushko_i@ukr.net
ORCID: 0000-0003-1161-7383

***Анотація.** У статті розглянуто сутність дефініції «фіскальний простір», що реалізовано на основі аналізу змісту таких категорій, як «простір», «економічний простір». Встановлено, що категорія «простір» є багатоаспектною та розглядається в межах різних наук, що зумовило необхідність конкретизації змісту економічного простору та опису його особливостей. Для цього було проведено контент-аналіз наукових підходів до трактування цього виду простору. Це дозволило виокремити та систематизувати специфічні риси його функціонування. На основі отриманих під час дослідження наукових результатів запропоновано авторський підхід до розгляду сутності фіскального простору, конкретизовано його специфічні ознаки.*

***Ключові слова:** простір, економічний простір, фіскальний простір, національна економіка, економічні суб'єкти.*

FISCAL SPACE OF THE NATIONAL ECONOMY

Yakushko Inna, PhD (Economics), Doctoral Student (Economics), IHE «Academician Yuriy Bugay International Scientific and Technical University», Kyiv, Ukraine
e-mail: yakushko_i@ukr.net
ORCID: 0000-0003-1161-7383

***Abstract.** The fiscal space of the state is formed on the basis of interaction between state and local self-government bodies and economic entities in the process of distribution, redistribution of financial resources and the formation of new funds. The presence of such a space is mandatory for the implementation of the functions assigned to them by the specified bodies. And therefore, conducting scientific research on the peculiarities of the formation of such a space within the national economy is relevant and allows deepening the theoretical and applied aspects of the state's implementation of the development of economic relations. The article examines the essence of the definition of "fiscal space", which was implemented based on the analysis of the content of such categories as "space", "economic space". It was established that the category "space" is multi-faceted and is considered within various sciences, which necessitated the specification of the content of the economic space and description of its features. For this, a content analysis of scientific approaches to the interpretation of this type of space was conducted. This made it possible to single out and systematize specific features of its functioning. Based on the obtained results, the author's approach to the consideration of the essence of the fiscal space is also determined, namely: the fiscal space is a separate component of the economic space, a complex hierarchical system of financial relations between economic entities that arise in the process of distribution, redistribution of funds for the accumulation of financial resources by bodies state power and local self-government, their effective use in order to fulfill the functions assigned to them. The article also specified the specific features of the fiscal space and found out that the main difference that distinguishes this space from other components of the economic space is the mandatory participation of state authorities in the system of financial relations that function and develop within the fiscal space.*

***Keywords:** space, economic space, fiscal space, national economy, economic subjects.*

JEL Classification: H300.

Постановка задачі. Розвиток національної економіки відбувається у складній системі різних чинників, які формують у взаємодії простір для функціонування господарюючих суб'єктів. Кількість таких факторів є надзвичайно значною і кожний впливає на стратегію розбудови господарства країни. Мінімізувати деструктивний вплив таких чинників та підвищити їхню позитивну роль у розвитку економічних відносин є завданням органів державної влади та місцевого самоврядування, які володіють низкою методів та інструментів, які можна використовувати для здійснення впливу на умови формування економічного простору в країні. Фіскальні інструменти відіграють одну з ключових ролей у реалізації такого впливу.

Фіскальний простір держави формується на основі взаємодії між органами державної влади й місцевого самоврядування та економічними суб'єктами у процесі розподілу, перерозподілу фінансових ресурсів та формування нових фондів грошових коштів. Наявність такого простору є обов'язковою для реалізації зазначеними органами покладених на них функцій. А тому проведення досліджень щодо особливостей формування такого простору в межах національної економіки є актуальним та дозволяє поглибити теоретичні і прикладні

аспекти здійснення впливу держави на розвиток економічних відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нині науковцями активно досліджуються питання формування ефективно функціонуючого фіскального простору в межах національної економіки. До їх числа належать Т. Єфименко, Т. Затонацька, О. Квасній, А. Крисоватий, Є. Кузькін, Б. Пшик, О. Степанова, І. Цимбалюк, К. Шапошников та ін. Зокрема, О. Квасній розглядає теоретичні основи визначення фіскального простору територіальних громад в умовах децентралізації. Т. Єфименко досліджує питання ролі фіскального простору в антикризовому регулюванні економічних процесів. А. Крисоватий вивчає питання формування фіскального простору для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку держави. Б. Пшик фокусує увагу на вивченні ролі фіскального простору у забезпеченні інклюзивного розвитку регіону. О. Степанова досліджує особливості фіскального простору для системи охорони здоров'я тощо.

Відокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність значної кількості наукових робіт, у яких досліджуються сутність та особливості формування фіскального простору, актуальною досі залишається необхідність поглиблення теоретичних положень розвитку такого простору в постійно змінюваному економічному середовищі.

Мета дослідження є обґрунтування сутності фіскального простору національної економіки, конкретизація його змісту та специфічних особливостей функціонування.

Основний матеріал. Розпочнемо дослідження з розгляду сутності фіскального простору. Зауважимо, що фіскальний простір є складовою економічного простору країни й відіграє одну з ключових ролей в його ефективному функціонуванні. Для конкретизації змісту категорії «фіскальний простір» розглянемо сутність таких понять, як «простір», «фіскальний» та «економічний простір».

Поняття простору є одним із найбільш складних і нині досліджується в різних науках. Поняття простору фігурує в математиці, фізиці, географії, філософії, релігії та фантастиці. Різні дисципліни розуміють його по-різному і знаходять свої трактування залежно від поставлених завдань [1]. Отже, поняття простору за своєю сутністю є багатоаспектним, що і визначає складність його розуміння. Представимо декілька наукових підходів до розуміння змісту простору в різних науках. Наприклад, в Академічному тлумачному словнику зазначено, що простір – одна з основних об'єктивних форм існування матерії, яка характеризується протяжністю і обсягом [2]. Наведемо ще декілька підходів до розуміння сутності цієї категорії:

1) простір – це місце, у якому що-небудь вміщується; відстань між різними предметами [1];

2) простір – це форма буття матерії, яка характеризує її протяжність, структурність, співіснування і взаємодію елементів у всіх матеріальних системах. Поняття простору тісно пов'язано зі структурністю матерії, її здатністю ділитися на частини. Дійсно, сама можливість виділити в

будь-якому об'єкті складові частини дозволяє говорити про їх взаємне розташування, взаємну координацію, тобто говорити про простір [3];

3) простір – це місце локалізації всіх видів зв'язків і різноманітних ресурсів народонаселення, оптимізації шляхів розвитку людського співтовариства [4];

4) простір – це абстрактне поняття, що відображає конкретні рамки, границі, можливості, потенціал, або вказує на їх відсутність, які використовуються для дослідження тих чи інших об'єктів, процесів, явищ, умов [5, с. 27].

Отже, можна підтвердити багатогранність простору як наукової категорії, значну кількість різних підходів до розгляду його сутності, що ускладнює розуміння сутності такої дефініції і вимагає уточнення її змісту при розгляді в межах окремих наук. Це обумовлює важливість дослідження також сутності категорії «економічний простір».

Економіка як наука пов'язана зі здійсненням чотирьох основних господарських процесів: виробництва, розподілу, обміну та споживання. Відповідно, у межах економічного простору всі ці процеси й відбуваються в результаті взаємодії економічних суб'єктів. Також розглянемо декілька наукових підходів до трактування сутності економічного простору, а саме:

1) Економічний простір – це територія, на якій функціонують і взаємодіють економічні агенти в межах наявних ресурсних, інституційних, соціальних, інфраструктурних та інших обмежень. Поняття економічного простору відображає функціонування системи, за якої об'єкт управління впродовж визначеного періоду зберігає структуру і властивості незмінними [6, с. 41].

2) Економічний простір – динамічна система, яка включає потоки всіх наявних ресурсів

розвитку, інфраструктурні канали, якими рухаються ці потоки та локалізовані центри логістичного управління вказаними потоками [7, с. 41].

3) Економічний простір – простір, утворений суб'єктами економічної діяльності шляхом формування функціональних та ієрархічних економічних взаємозв'язків між ними. Результатом цих взаємозв'язків є процеси та явища, що приводять до змін у часі багаторівневої та багатокомпонентної організації економічних відносин. Це сукупність економічних та інституційних форм організації діяльності, що впорядковують просторову поведінку суб'єктів господарювання і відносини між ними [8].

4) Економічний простір – це господарська система, розвиток якої взаємозумовлений зв'язками між природою, суспільством та економічними відносинами, між суб'єктами господарювання. Він являє собою насичену територію, що має багато об'єктів і зв'язків між ними: населені пункти, промислові підприємства, транспортні мережі, різноманітні об'єкти інфраструктури загального користування. Близьким до поняття «економічний простір» є «просторова (територіальна) структура економіки» і «просторова (територіальна) організація господарства» [9].

5) Економічний простір – як простір економічних зв'язків і відносин, що підкоряються логіці (законам і закономірностям) господарського життя, відокремлюється в його межах, що виникають у процесі суспільного виробництва й руху суспільного продукту, спрямованих на використання факторів виробництва, які перебувають на конкретній території або залучаються на неї, що формуються і розвиваються у складних інституційних умовах економічної координації [10, с. 58-59].

6) Економічний простір – об'єднує різні за масштабом та функціональним призначенням одиничні та локальні економічні простори (в тому числі транскордонні), територіальна організація яких залучає простір у процес життєдіяльності країни, формуючи своєрідні регіональні простори й обумовлюючи особливості та специфіку просторового розвитку, спільну організацію і координацію економічної діяльності на певній території [11, с. 13].

Отже, аналізуючи представлені наукові підходи до розгляду сутності категорії «економічний простір», можемо конкретизувати її змістовні ознаки:

1) економічний простір – простір, в якому відбувається взаємодія між економічними суб'єктами;

2) економічний простір – простір, якому притаманна власна структура та функції;

3) економічний простір може бути розглянутий з позиції системного підходу як динамічна система;

4) економічний простір – простір в межах якого рухаються фінансові, матеріальні, трудові, інформаційні та інші види ресурсів між економічними відносинами;

5) економічний простір розвивається у часі, постійно змінюючись та адаптуючись під нові умови зовнішнього середовища;

6) економічний простір – територія, у межах якої розвиваються економічні відносини;

7) економічний простір – ієрархічна система відносин між економічними суб'єктами, які виникають і розвиваються у процесі суспільного виробництва й руху суспільного продукту та ін. [12; 13].

Фіскальний простір є одним з основних компонентів економічного простору будь-якої країни і посідає своє місце в його структурі. Безпосередньо цей вид простору пов'язаний із виникненням та розвитком фінансових відносин у суспільстві, розподілом та перерозподілом грошових коштів між економічними суб'єктами. Розглянемо сутність такого простору та конкретизуємо його змістовні ознаки.

Поняття «фіскальний» розглядають переважно у межах дослідження фіскальної політики держави, особливостей її формування і реалізації. Міжнародний валютний фонд пропонує такий вид політики розглядати так: фіскальна політика – це використання державних видатків та оподаткування для здійснення впливу на економічні процеси у державі [14].

Отже, фіскальний простір являє собою простір взаємодії економічних суб'єктів у процесі формування державних видатків шляхом оподаткування господарської діяльності таких суб'єктів. Представимо декілька наукових концепцій пізнання сутності дефініції «фіскальний простір». Наприклад, група науковців під керівництвом А. Крисоватого пропонують визначати фіскальний простір як форму реалізації економічних явищ і процесів, що мають місце внаслідок існування певного типу взаємодій (специфічних форм зв'язків індивідів та їх груп із державою або державними інституціями з приводу створення, розподілу та перерозподілу доданої вартості, які реалізуються в межах інститутів оподаткування на певному рівні фіскального простору), які здійснюються відповідно до встановлених норм,

«правил гри», статусних ролей та інтересів учасників [15].

Водночас Ю. Криган зазначає, що фіскальний простір – середовище взаємодії суб'єктів фіскальної політики, спрямованої на ефективну мобілізацію бюджетних надходжень та їх раціональне використання з метою отримання позитивного впливу на соціально-економічний розвиток держави та підвищення добробуту її суспільства, ключовими елементами фіскального простору держави є суб'єкти та об'єкти фіскальної політики, яка проводиться у державі [16, с. 77].

Т. Затонацька пропонує визначити фіскальний простір як обсяг фінансових ресурсів, сформованих державою в результаті провадження активної фіскальної політики, за рахунок мобілізації надходжень до державного та місцевих бюджетів, раціоналізації бюджетних видатків, здійснення державних запозичень у межах бюджетних обмежень, формування коштів суверенних фондів національного добробуту та інших джерел, консолідованих для забезпечення реалізації функцій держави та для її соціально-економічного розвитку [17, с. 63].

Міжнародний валютний фонд пропонує фіскальний простір розглядати як можливість уряду, яка дозволяє йому забезпечити необхідні ресурси для досягнення бажаної мети, не ставлячи під загрозу стійкість свого фінансового становища чи стабільність економіки [18].

Досліджуючи питання сутності та особливостей формування фіскального простору регіону, Б. Пшик зауважує, що такий простір треба розглядати з позицій функціонування фіскального середовища, взаємодії економічних агентів та органів місцевої влади з огляду на вплив механізмів фіскальної політики, прийняття рішень щодо впливу на процеси формування та перерозподілу фінансових ресурсів бюджетами певного рівня, дотримання відповідності цілям, пріоритетам та вимогам у забезпеченні стійкості фінансового стану держави та її регіонів [19].

Отже, враховуючи представлені наукові концепції до розгляду сутності фіскального простору, можна констатувати, що йому притаманні у значній мірі ознаки економічного простору як наукової категорії, проте і притаманні власні специфічні риси, які відрізняють його від інших структурних компонентів економічного простору, а саме:

– фіскальний простір – простір, у якому виникають, трансформуються та розвиваються фінансові відносини між економічними суб'єктами [21];

– фіскальний простір – простір, у якому обов'язковим учасником фінансових відносин виступають органи державної влади або місцевого самоврядування [22];

– фіскальний простір – простір, який виникає і функціонує на основі розвитку інституціональної системи, якій притаманні відповідні інститути та інституції [23];

– фіскальний простір – простір, у межах якого формуються відносини щодо акумулювання фінансових ресурсів до державного та місцевих бюджетів, забезпечення ефективного та раціонального їх використання [24];

– фіскальний простір – простір, існування якого об'єктивно пов'язане з необхідністю для держави виконувати власні функції [25].

Отже, аналізуючи представлені вище наукові підходи до розгляду сутності таких дефініцій, як «економічний простір», «фіскальний простір», їх змістовних ознак, можемо визначити, що фіскальний простір – це окрема складова економічного простору, складноієрархічна система фінансових відносин між суб'єктами господарювання, які виникають у процесі розподілу, перерозподілу грошових коштів для акумулювання фінансових ресурсів органами державної влади та місцевого самоврядування, їх ефективного використання з метою виконання покладених на них функцій.

Висновки. Отже, отримані під час дослідження результати дають змогу констатувати важливість вивчення сутності економічного простору держави та окремих його компонентів для пошуку нових методів і інструментів активізації соціально-економічного розвитку. Вивчення сутності таких дефініцій, як «простір», «економічний простір» дозволило більш детально розглянути зміст категорії «фіскальний простір».

У результаті встановлено, що такий простір є невід'ємною складовою економічного простору будь-якої держави і його існування пов'язане з необхідністю формування фінансових ресурсів органів державної влади та місцевого самоврядування з метою виконання ними покладених встановленими нормами функцій. У статті також конкретизовано специфічні риси фіскального простору і з'ясовано, що основною відмінністю, яка відрізняє цей простір від інших компонентів економічного простору, є обов'язкова участь органів державної влади у системі фінансових відносин, які функціонують і розвиваються в межах фіскального простору.

Список літератури

1. Простір – це... Поняття та види простору. Українська «Преса» Онлайн. URL: <https://presa.com.ua/navchannia/prostir-tse-ponyattya-ta-vidi-prostoru.html> (дата звернення 26.08.2022).
2. ПРОСТІР. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/prostir> (дата звернення 26.08.2022).
3. Подольська Є. А. Філософія : підручник. Київ : Фірма «Інкос», Центр навчальної літератури, 2006. 704 с. URL: https://pidru4niki.com/17350725/filosofiya/prostir_chas_formi_buttya_materiyi (дата звернення 10.09.2022).
4. Єфименко Т. І. Фіскальний простір антикризового регулювання. Київ : ДННУ “Акад. фін. управління”, 2012. 332 с. URL: https://afu.kiev.ua/getfile.php?page_id=451&num=7 (дата звернення 10.09.2022).
5. Яруліна Н. Теоретичні підходи до визначення понять «інформаційний простір», «інформаційне середовище», «інформаційно-комунікативне середовище». Актуальні проблеми державного управління. 2019. Т. 2, № 78. С. 26-31. URL: <http://uran.oridu.odessa.ua/article/view/178965> (дата звернення 15.09.2022).
6. Поліщук А. С. Економічний простір у сучасному науковому дискурсі. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2021. № 62. С. 33-44. URL: <https://cutt.ly/h1U02IM> (дата звернення 15.09.2022).
7. Мірзодаєва Т. В. Теоретико-методологічні підходи до дослідження просторового розвитку регіону. Регіональна економіка. 2004. № 2. С. 118-126.
8. Матвієнко Р. О. Механізм формування категорії «простір». Актуальні проблеми економіки. 2013. № 6 (144). С. 17-20.
9. Джаман М. О. Теорія економіки регіонів. Київ : Центр навчальної літератури, 2014. 384 с. URL: https://pidru4niki.com/1597012262964/gps/sutnist_ponyattya_ekonomichnogo_prostoru_yogo_rol_formuvanni_regionalnih_sotsialno-ekonomichnih (дата звернення: 15.09.2022).
10. Горіна Г. О. Дослідження етимології поняття «економічний простір» як базису категоріального апарату феномену просторової поляризації. Агросвіт. 2016. № 17. С. 60-65.
11. Кухар О. В. Теорія економічного простору: інституційний підхід. Економічний простір. 2018. № 131. С. 5-14. URL: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/201/193> (дата звернення 15.09.2022).
12. Tkachuk I., Zhavoronok A., Kobelia M. Impact of the activities of governed-sponsored enterprises on the financial policy of the state: case of Ukraine. *European Journal of Accounting, Finance & Business*. 2021. Vol. XVI. Issue (XXVI). URL: http://www.accounting-management.ro/getpdf.php?paperid=26_12 (Last accessed 15.09.2022).
13. Парубець О. М., Дубина М. В., Забаштанський М. М. Світова фінансова архітектоніка: сучасний стан та напрямки формування. Економіка. Фінанси. Право. 2022. № 8. С. 22-26.
14. Djakona A., Kholiavko N., Dubyna M., Zhavoronok A., Fedyshyn M. Educational dominant of the information economy development: a case of Latvia for Ukraine. *Economic Annals-XXI*. Vol. 192(7-8(2)). P. 108-124.
15. Фіскальний простір сталого соціально-економічного розвитку держави : колективна монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 332 с.
16. Криган Ю. М. Сутність та архітектоніка фіскального простору держави. *Modern Economics*. 2020. № 23. С. 74-79. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/23-2020/kryhan.pdf> (дата звернення 20.09.2022).
17. Степанова О. В. Фіскальний простір для системи охорони здоров'я: сучасні підходи до формування та діагностики. Статистика України. 2018. № 2. С. 62–71. URL: http://194.44.12.92:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/3413/SU_2018%232-62-71.pdf?sequence=1 (дата звернення 20.09.2022).
18. Peter Heller. Back to Basics – Fiscal Space: What It Is and How to Get It. *Finance & Development*. 2005. Vol. 42, Number 2. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2005/06/basics.htm> (Last accessed 20.09.2022).
19. Пшик Б. І. Роль фіскального простору у забезпеченні інклюзивного розвитку регіону: теоретичний аспект дослідження. Ефективна економіка. 2020. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2020/14.pdf (дата звернення 20.09.2022).
20. Shaposhnykov K., Kosach I., Chub A., Yakushko I., Kotelevets D., Lozychenko O. Regulatory policy in the context of effective public governance: evidence of Eastern European Countries. *Cuestiones Políticas*. 2022. Vol. 40(72). Pp. 456-473. DOI: <https://doi.org/10.46398/>

cuestpol.4072.26.

21. Шапошников К. С., Крилов Д. В., Якушко І. В. Сутність та види фіскальних інструментів. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2021. № 2(26). С. 164-171. DOI: [http://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-2\(26\)-164-171](http://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-2(26)-164-171).

22. Zhavoronok A. V., Viknianska A. O., Fedyshyn M. F. Theoretical and Practical Basis of Formation of the Tax Component of the Budget. Менеджмент та публічне управління в умовах інформаційного суспільства : колективна монографія. Чернігів: ЧНТУ, 2020. С. 23-35.

23. Viknianska A., Kharynovych-Yavorska D., Sahaidak M., Zhavoronok A., Filippov V. Methodological approach to economic analysis and control of enterprises under conditions of economic systems transformation. Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu. 2021. Vol. 4. P. 150-157.

24. Zhavoronok A., Popelo O., Shchur R., Ostrovska N., Kordzaia N. The role of digital technologies in the transformation of regional models of households' financial behavior in the conditions of the national innovative economy development. Ingénierie des Systèmes d'Information. 2022. Vol. 27. No. 4. P. 613-620.

25. Zhavoronok A., Chub A., Yakushko I., Kotelevets D., Lozychenko O., Kupchyshyna O. Regulatory Policy: Bibliometric Analysis Using the VOSviewer Program. International Journal of Computer Science and Network Security. 2022. Vol. 22(1). P. 39-48.

References

1. Space is... Concepts and types of space. Ukrainian "Press" Online. Retrieved from <https://presa.com.ua/navchannia/prostir-tse-ponyattya-ta-vidi-prostoru.html> [In Ukrainian].

2. SPACE. Academic explanatory dictionary of the Ukrainian language. Retrieved from <http://sum.in.ua/s/prostir> [In Ukrainian].

3. Podolska, Ye. A. (2006). *Filosofia*. Kyiv: Firma «Inkos», Tsentr navchalnoi literatury. Retrieved from https://pidru4niki.com/17350725/filosofiya/prostir_chas_formi_buttya_materiyi [In Ukrainian].

4. Yefymenko, T. I. (2012). Fiskalni prostir antykrizovoho rehuliuвання. Kyiv: DNNU "Akad. fin. upravlinnia". Retrieved from https://afu.kiev.ua/getfile.php?page_id=451&num=7 [In Ukrainian].

5. Yarulina, N. (2019). Theoretical approaches to the definition of the concepts "information space", "information environment", "information and communication environment". Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia, 2(78), 26-31. Retrieved from <http://uran.oridu.odessa.ua/article/view/178965> [In Ukrainian].

6. Polishchuk, A. S. (2021). Economic space in modern scientific discourse. Zbirnyk naukovykh prats Cherkaskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky, 62, 33-44. Retrieved from <https://cutt.ly/h1U02IM> [In Ukrainian].

7. Mirzodaieva, T. V. (2004). Theoretical and methodological approaches to the study of spatial development of the region. Rehionalna ekonomika, 2, 118-126 [In Ukrainian].

8. Matviienko, R. O. (2013). The mechanism of formation of the category "space". Aktualni problemy ekonomiky, 6(144), 17-20 [In Ukrainian].

9. Dzhaman, M. O. (2014). Teoriia ekonomiky rehioniv. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury. Retrieved from https://pidru4niki.com/1597012262964/rps/sutnist_ponyattya_ekonomichnogo_prostoru_yogo_rol_formuvanni_regionalnih_sotsialno-ekonomichnih [In Ukrainian].

10. Horina G.O. (2016). Study of the etymology of the concept of "economic space" as the basis of the categorical apparatus of the phenomenon of spatial polarization. Ahrosvit, 17, 60-65 [In Ukrainian].

11. Kukhar, O. V. (2018). The theory of economic space: an institutional approach. Ekonomichni prostir, 131, 5-14. Retrieved from <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/201/193> [In Ukrainian].

12. Tkachuk, I., Zhavoronok, A. & Kobelia, M. (2021). Impact of the activities of governed-sponsored enterprises on the financial policy of the state: case of Ukraine. European Journal of Accounting, Finance & Business, XVI(XXVI). Retrieved from http://www.accounting-management.ro/getpdf.php?paperid=26_12

13. Parubets, O. M., Dubyna, M. V. & Zabashtanskyi, M. M. (2022). World financial architecture: current state and directions of formation. Ekonomika. Finansy. Pravo, 8, 22-26 [In Ukrainian].

14. Djakona, A., Kholiavko, N., Dubyna, M., Zhavoronok, A., & Fedyshyn, M. (2021). Educational dominant of the information economy development: a case of Latvia for Ukraine.

Economic Annals-XXI, 192(7-8(2)), 108-124.

15. Krysovatyi, A. I. (2016). Fiskalniy prostir staloho sotsialno-ekonomichnoho rozvytku derzhavy. Ternopil: TNEU [In Ukrainian].

16. Kryhan, Yu. M. (2020). Essence and architecture of the fiscal space of the state. *Modern Economics*, 23, 74-79. Retrieved from <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/23-2020/kryhan.pdf> [In Ukrainian].

17. Stepanova, O. V. (2018). Fiscal space for the health care system: modern approaches to formation and diagnosis. *Statystyka Ukrainy*, 2, 62-71. Retrieved from http://194.44.12.92:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/3413/SU_2018%232-62-71.pdf?sequence=1 [In Ukrainian].

18. Peter, Heller. (2005). Back to Basics – Fiscal Space: What It Is and How to Get It. *Finance & Development*, 42(2). Retrieved from <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2005/06/basics.htm>

19. Pshyk, B. I. (2020). The role of fiscal space in ensuring inclusive development of the region: theoretical aspect of the study. *Efektivna ekonomika*, 5. Retrieved from http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2020/14.pdf [In Ukrainian].

20. Shaposhnykov, K., Kosach, I., Chub, A., Yakushko, I., Kotelevets, D. & Lozychenko, O. (2022). Regulatory policy in the context of effective public governance: evidence of Eastern European Countries. *Cuestiones Políticas*, 40(72), 456-473. DOI: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4072.26>

21. Shaposhnykov, K. S., Krylov, D. V. & Yakushko, I. V. (2021). Essence and types of fiscal instruments. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, 2(26), 164-171. DOI: [http://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-2\(26\)-164-171](http://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-2(26)-164-171) [In Ukrainian].

22. Zhavoronok, A. V., Viknianska, A. O., & Fedyshyn, M. F. (2020). Theoretical and Practical Basis of Formation of the Tax Component of the Budget. *Menedzhment ta publichne upravlinnia v umovakh informatsiinoho suspilstva* (pp. 23-35). Chernihiv: ChNTU [In Ukrainian].

23. Viknianska, A., Kharynovych-Yavorska, D., Sahaidak, M., Zhavoronok, A., & Filippov, V. (2021). Methodological approach to economic analysis and control of enterprises under conditions of economic systems transformation. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, 4, 150-157.

24. Zhavoronok, A., Popelo, O., Shchur, R., Ostrovska, N., Kordzaia, N. (2022). The role of digital technologies in the transformation of regional models of households' financial behavior in the conditions of the national innovative economy development. *Ingénierie des Systèmes d'Information*, 27(4), 613-620.

25. Zhavoronok, A., Chub, A., Yakushko, I., Kotelevets, D., Lozychenko, O., Kupchyshyna, O. (2022). Regulatory Policy: Bibliometric Analysis Using the VOSviewer Program. *International Journal of Computer Science and Network Security*, 22(1), 39-48.

Стаття надійшла до редакції 06.12.2022

Прийнята до публікації 10.12.2022